

Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden
siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022 vp)

Luontotyyppisuojelelun kokonaisuus

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 7.6.2022
Anna-Rosa Asikainen, lakimies, MTK ry

Luontotyyppisuojelelun kokonaisuus HE:ssä

66 §
Suojellut
luontotyypit
(rajauspäätösmenettely)

67 §
Tiukasti suojellun
luontotyypin
heikentämiskielto
(ns. automaattisuojaelu)

64 § ja 65 §
Uhanalaiset
luontotyypit ja
niiden huomioon
ottaminen

2 luku 11 §
Vesilain
luontotyyppisuojaelu

Luontotyyppisuojelun ongelmat:

Pääviesti

- MTK kannattaa suojelun tarpeessa olevien luontotyyppien turvaamista. Erityisiin ekologisiin tarpeisiin perustuvaa luontotyyppien suojelua on perusteltua luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä edistää.
- Suojelu on kuitenkin toteutettava omaisuudensuojan ja oikeusturvan kannalta hyväksyttävällä sekä käytännön toiminnan kannalta sopivalla tavalla. Sääntelyn vaikutusten on oltava etukäteen tiedossa.
- Rajauspäätösmenettelyn (66 §) pitää jatkossakin olla ainoa luontotyyppien suojelun tapa luonnonsuojelulaissa. Luonnonsuojelulain uudistamista valmisteltaessa tunnistetut luontotyyppisuojelun laajennustarpeet pitää toteuttaa tätä pykälää käyttäen.

Luontotyyppisuojelun ongelmat:

Uhanalaiset luontotyypit (64 §) ja huomioon ottaminen (65 §)

- Ehdotettuja pykälä ei pidä sisällyttää luonnonsuojelulakiin, vaan ne on poistettava kokonaan. (Samoilla perusteilla myös uhanalaisten lajien huomioon ottamista koskeva 78 § on poistettava kokonaan.)
- Uhanalaisuudella ei pidä olla mitään suoria eikä epäsuoria oikeusvaikutuksia. Ehdotettujen pykälien sisällyttäminen luonnonsuojelulakiin heikentäisi merkittäväällä tavalla lainsäädännön selkeyttä ja ennakoitavuutta sekä muodostaisi riskin omaisuudensuojan ja oikeusturvan toteutumatta jäämisestä.
- Mikäli uhanalaiset luontotyypit halutaan ottaa nykyistä paremmin huomioon tiettyjä lakeja sovellettaessa, asiasta tulee säätää kyseisissä laeissa täsmällisesti. Asetukseen sijoitettavaan luontotyyppiluetteloon ja luonnonsuojelulaissa olevaan viittaussäännökseen perustuva sääntelyratkaisu ei ole sopiva tapa pyrkiä muuttamaan oikeustilaa.
- MTK on erittäin huolissaan siitä, millaisia vaikutuksia informatiiviselta viittaussäännökseltä vaikuttavalla ehdotuksella lopulta käytännössä olisi. Ehdotukseen liittyy riski siitä, että vaikutukset olisivat laaja-alaisia, moniulotteisia ja ennakoimattomia. Sääntely voisi johtaa korvaamatta jäävien, uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä rajoittavien tilanteiden lisääntymiseen sekä viranomaistoiminnassa että sen ulkopuolella.

Luontotyyppisuojoelun ongelmat:

Tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskielto (67 §)

- Ehdotettua pykälää ei pidä sisällyttää luonnonsuojelulakiin, vaan se on poistettava kokonaan. Pykälään ehdotetut luontotyypit (serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot sekä rannikoiden avoimet dyynit) voidaan suojella rajauspäätösmenettelyllä (66 §).
- Menettelyssä on kyse ns. automaattisuojoelusta, johon ei liity viranomaisen tekemää rajauspäätöstä. Maanomistajien ja muiden toimijoiden vastuuseen perustuva suojelumekanismi ei ole hyväksyttävä eikä käytännössä toimiva.
- Automaattisuojoelu olisi luonnon kannalta yhtä tiukkaa kuin rajauspäätökseen perustuva suojelu, joten luonnolle menettely ei tuo lisäarvoa – epävarmuuden vuoksi jopa päinvastoin.
- Mikäli ehdotettu pykälä tulisi ongelmallisuudestaan huolimatta osaksi luonnonsuojelulakia, viranomainen on velvoitettava inventoimaan pykälässä tarkoitetut luontotyypit ja tiedottamaan suojelun piiriin kuuluvista luontotyyppiesiintymistä maanomistajakohtaisesti.

Luontotyyppisuojelelun ongelmat:

Vesilain luontotyyppisuojaelu (2 luku 11 §)

- Vesilain luontotyyppisuojaeluun ei pidä tehdä muutoksia eli kaikista muutosehdotuksista on luovuttava.
- Vesilain luontotyyppisuojaeluun ei liity viranomaisen tekemää rajauspäättöstä eikä maanomistajalla ole mahdollisuutta saada korvausta suojelelun mahdollisesti aiheuttamasta taloudellisesta haitasta.
- Perustelujen valossa jää epäselväksi, millainen ulottuvuus luontotyyppisuojaelulla halutaan jatkossa olevan.
- Kalkkilampien ja lähteikköjen tunnistamiseen liittyy ongelmia, joten suoraan lakiin perustuva vesilain luontotyyppisuojaelu ei ole oikea tapa turvata kyseisiä luontoarvoja. Em. luontotyytit ovat vesilain luontotyyppisuojaeluun soveltumattomia myös siksi, että ne ovat vesimuodostumaa laajempia kokonaisuuksia. Alueelliselta ulottuvuudeltaan riittävän suojelelun, kohteiden tunnistamiseen liittyvien haasteiden ja omaisuudensuojaaja kunnioittavan menettelyn kannalta sopivampaa olisi käyttää kalkkilampien ja lähteikköjen suojeleluun ehdotetun luonnonsuojaelulain 66 §:n mukaista rajauspäättösmenttelyä.
- Luonnontilaiset purot saavat jo nykyisin suojaaja vesilain yleisen lupasääntelyn kautta. Ei ole esitetty perusteluita sille, miksi samaa asiaa eli puren luonnontilaa olisi tarpeen turvata myös vesilain luontotyyppisuojaelua koskevalla pykälällä. Perusteluista ei ilmene, miltä osin ja millä perusteilla nykyinen, ilmeisen harkitusti aikanaan tehty sääntelyratkaisu on ollut puren luonnontilan turvaamisen kannalta riittämätön ja miksi juuri ehdotettu muutos korjaisi havaitun puutteen.